

ZESDE VOORTGANGSBERICHT MAART 2017 – JANUARI 2018

HET GESPREK OVER OPVOEDEN BEGINT KLEIN

Voor u ligt het zesde voortgangsbericht van het project *Wijkacademies Opvoeden en meer* met daarin de hoogte punten van maart 2017 tot en met januari 2018. In zestien wijken in Amsterdam, Haarlem, Leiden, Utrecht, Den Haag en Rotterdam is een Wijkacademie Opvoeden actief. Elke wijkacademie heeft een kerngroep van ouders van verschillende komaf en leeftijd. Vanuit eigen ervaringen en ieder op een eigen manier willen zij bijdragen aan een gesprek over opvoeden in hun wijk. Deze kerngroep vormt het hart van de Wijkacademie Opvoeden; dat wil zeggen zij functioneren als een programmacommissie die voor een periode van drie tot vier jaar in hun wijk een programma rond opvoeden vormgeeft. Het doel van de Wijkacademie van het project *Wijkacademies Opvoeden en meer* is om het opvoedkapitaal en de opvoednetwerken van ouders en jongeren in multiculturele wijken te vergroten door het stimuleren van het gesprek over opvoeden. De eerste Wijkacademies Opvoeden zijn vier jaar verder en de pilot Wijkacademies in Amsterdam-Oost en Schalkwijk ronden hun werkzaamheden af. De later gestarte wijkacademies in Leiden, Haarlem, Utrecht en Rotterdam werken gestaag door aan hun wijkprogramma's rond opvoeden. De afrondende werkzaamheden van de pilot wijkacademies Opvoeden is een mooie gelegenheid om in dit voortgangsbericht iets te zeggen over de werkwijze, waarbij ouders op basis van eigen ervaringen verschillende thema's in hun wijk op de agenda zetten en daarbij voor langere tijd samenwerken.

Starten bij de ervaring van ouders

Ouders die lid zijn van de kerngroep willen bijdragen aan een gesprek over opvoeden in hun wijk. Dit gesprek over opvoeden begint klein en start bij hun eigen ervaringen en verhalen. Tijdens deze gesprekken wordt niet uitgegaan van problemen, maar van zaken die mensen in hun leven belangrijk vinden en die energie geven. Thema's die terugkeren in deze

gedeelde verhalen worden benoemd en verder uitgediept. Na ongeveer een half jaar worden thema's gekozen voor het meerjarige wijkprogramma en die worden vervolgens één voor één vertaald naar creatieve activiteiten. Onderwerpen worden zo bespreekbaar gemaakt dat andere wijkbewoners zich uitgenodigd voelen om mee te doen aan het gesprek over opvoeden. Natuurlijk kan de kerngroep dat niet alleen. De Wijkacademies Opvoeden worden begeleid door twee begeleiders en bij het realiseren van hun wijkprogramma wordt samenwerking gezocht met verschillende partners in de wijk.

Ruimte voor andere thema's

Een Wijkacademie Opvoeden is drie tot vier jaar actief waardoor er ruimte is om meerdere thema's op creatieve manieren op te pakken. Terugblikkend op vier jaar kunnen we constateren dat de thema's nog lang niet uitgeput zijn. Dit voortgangsbericht presenteert drie nieuwe thema's: *Loslaten en opnieuw verbinden*, *Discriminatie*, en *Opvoeden en geloof*. Deze thema's zijn geen onderdeel van het reguliere aanbod van opvoedondersteuning, maar wel van wezenlijk belang voor migranten ouders en hun kinderen.

Loslaten en opnieuw verbinden

Als het project *Wijkacademies Opvoeden en meer* één ding zichtbaar maakt, dan is het dat kinderen groot brengen binnen een (opvoed) cultuur die niet eigen is of die je niet van huis uit hebt meegekregen, een veelomvattend proces is. De moeders van de beginnende

Wijkacademie Opvoeden Schalkwijk benoemen het als een proces van *Loslaten en opnieuw verbinden*, het eerste thema dat we in dit voortgangsbericht eruit lichten. De Schalkwijkse kerngroep heeft gekozen om via opvoedtheater hun thema's bespreekbaar te maken in hun wijk. Deze creatieve vorm spreekt aan want zij zijn uitgenodigd voor de opening van de Haarlemse opening van de *Week van de Opvoeding* en de vierde landelijke conferentie van het project *Wijkacademies Opvoeden en meer* met de titel: *Kijk ons nou!*

Discriminatie

Het tweede thema: *Discriminatie* maakt zichtbaar dat jezelf uitvinden en opnieuw verbinden wordt bemoeilijkt als er sprake is van uitsluiting en discriminatie. Hoe ingrijpend dit proces is in het dagelijks leven van ouders werd duidelijk tijdens de drie groepsgesprekken die stichting BMP had met twee wijkacademies in Leiden. Ook het Netwerk van Academics¹ dat bestaat uit onderzoekers van verschillende disciplines heeft gesproken over de vraag: *Hoe kan je kind goed voorbereiden op discriminatie?* Onze conclusie is dat er veel te weinig aandacht is voor discriminatie en dat dit een onderwerp meer aandacht verdient binnen het gesprek binnen de wijk, tijdens opvoedondersteuning en binnen de wetenschap.

Opvoeden en geloof

Het laatste thema is *Opvoeden en geloof*. Wijkacademies Opvoeden dragen bij aan het gesprek over opvoeden waarbij ouders de agenda bepalen en hun stem laten horen. Dit gebeurt niet alleen op wijkniveau. Afgelopen jaar heeft stichting BMP

in Leiden achttien groepsgesprekken gevoerd met ouders met een overwegend islamitische achtergrond. Doel van de gesprekken was om met elkaar een aantal cultureel-religieuze dilemma's op te sporen die spelen bij het opvoeden in een Nederlandse context. Hierover is het verslag geschreven: *Ik vind het zielig als mijn vriendjes niet naar het paradijs gaan*. Ouders geven tijdens onze groepsgesprekken aan dat hun geloof belangrijk voor hen is. Maar hoe doe je dat als er in de Nederlandse samenleving zo negatief over jouw geloof wordt gesproken? De kinderen stellen allerlei vragen en vaders en moeders vinden het belangrijk om zelf antwoord te kunnen geven. Wie weet zoekt je kind antwoorden bij de verkeerde persoon of op de verkeerde plek op internet. Maar eigenlijk worstelen ouders met de zelfde vraag. Waar vind je de juiste kennis die past bij jouw levensovertuiging? Stichting BMP heeft samen met Expert Fatiha Azzarhouni van de Islam Academie van de Universiteit Leiden bouwstenen verzameld voor een handreiking islam en opvoeden.

Een staalkaart aan producten

Wijkacademies Opvoeden zetten niet alleen (andere) thema's op de (wijk)agenda, zij doen dat ook op een eigen manier. Zo kan het voorkomen dat verschillende Wijkacademies een zelfde thema oppakken, maar dit gebeurt dan wel met een eigen

¹Ter inhoudelijke verdieping van de Wijkacademies Opvoeden is bij de start van het project een Netwerk van academics gevormd. Onderzoekers uit verschillende disciplines spreken in expertbijeenkomsten over de onderwerpen die uit de Wijkacademies naar voren komen: zoals vaders, ouderschap, armoede en opvoeden, opleiding van professionals. De inhoud van de discussies wordt teruggelegd bij de ouders uit de kerngroepen. Sommige academics kunnen door de lokale Wijkacademies worden uitgenodigd waar zij in gesprek gaan met de kerngroep. September 2016 is het netwerk aangevuld met de leden van de landelijke promotiegroep.

insteek en aanpak. De wijken waarin Wijkacademies Opvoeden actief zijn verschillen en dit geldt ook voor de kwaliteiten, wensen en dromen van de kerngroepsleden. Thema's worden van verschillende kanten benaderd en er is diversiteit in creatieve vormen die worden gekozen om het gesprek in de wijk te stimuleren. Wijkconferenties, onderzoek, spellen, opvoedtheater; het is een kleine greep uit de producten van de verschillende Wijkacademies Opvoeden. Dit verslag presenteert geen uitputtend overzicht, maar biedt wel een staalkaart van ontwikkelde producten.

Het belang van gelijkwaardigheid

De werkwijze van de wijkacademies Opvoeden is gericht op empowerment. Hoe dit proces precies werkt is onderwerp van het onderzoek van Fatma Gümüşsoy. Voor haar masteropleiding tot stadspedagoog aan de Hogeschool Rotterdam onderzocht zij hoe de wijkacademies de opvoedkracht en het netwerk van de ouders versterken. Twee startende Wijkacademies Opvoeden in Rotterdam werkten mee aan dit onderzoek dat zich vooral richtte op de betekenis van de Wijkacademie voor de kerngroepsleden. Gümüşsoy keek naar de relatie tussen de professional en de deelnemers, de sfeer in de kerngroep, de opstelling van de professionals en de verantwoordelijkheden en rollen in het voeren van het gesprek.

Haar onderzoek bevestigt het belang van gelijkwaardigheid in de werkwijze van de wijkacademies Opvoeden; gelijkwaardigheid tussen ouders onderling en gelijkwaardigheid tussen ouders en begeleiders.

Organische groei en overdracht

Onze conclusie na vier jaar is dat er volop toekomst is voor de Wijkacademies. We zien dit niet alleen terug in het oppakken van steeds weer nieuwe thema's, de creatieve producten en de inzet van de ouders, maar ook in het enthousiasme van professionals. Er is veel belangstelling voor de werkwijze van de Wijkacademies. Dit jaar is in Leiden een groep van vijftien professionals en twee vrijwilligers getraind om een Wijkacademie Opvoeden te starten of om deze werkwijze in het eigen werk te integreren. Dit is de vierde groep die deze cursus heeft gevolgd. Door een proces van organische groei zijn er al veel Wijkacademies Opvoeden actief en we verwachten dat er vanuit belangstelling van onderop nog meer Wijkacademies zullen starten. Stichting BMP gaat met volle inzet door met het overdragen van deze werkwijze en we zijn blij dat het Kansfonds en het VSB willen bijdragen aan een extra jaar voor het project Wijkacademies Opvoeden en meer waarin we door kunnen gaan met het ondersteunen van ouder en nieuwe Wijkacademies en tevens landelijke ondersteuningstaken kunnen overgedragen aan een Movisie en KIS (Kennisplatform Integratie en Samenleving).

Leeswijzer

Dit verslag gaat eerst in op de bovengenoemde drie thema's, daarna biedt het een staalkaart van initiatieven van diverse wijkacademies. We zien verschillende fasen in de drie tot vier jaar dat ouders zich aan een Wijkacademie verbinden en beschrijven kort wat deelname aan een Wijkacademie Opvoeden betekent voor ouders en professionals. We sluiten dit voortgangsbericht af met aandacht voor organische groei van het project tot nu toe, de kansen en belemmeringen en de plannen voor overdracht.

Thema 1: Over loslaten en opnieuw verbinden en de kracht van opvoedtheater

Ruimte voor andere thema's

Binnen een Wijkacademie Opvoeden bepalen de kerngroepsleden welke thema's zij in hun wijkprogramma willen zetten.

Hieronder worden drie nieuwe thema's gepresenteerd: *Loslaten en opnieuw verbinden*, *Discriminatie*, en *Opvoeden en geloof*².

In de inleiding is al gemeld dat deze thema's meestal geen onderdeel zijn van het reguliere aanbod van opvoedondersteuning, maar wel van wezenlijk belang zijn voor ouders en hun kinderen.

Loslaten en opnieuw verbinden, dit thema staat centraal bij de kerngroep van de tweede Wijkacademie Opvoeden Schalkwijk. De kerngroep van deze beginnende wijkacademie wordt gevormd door moeders die deels een vluchteling en deels een migranten achtergrond hebben. Zij hebben verschillende aspecten van het thema *Loslaten en opnieuw verbinden* in het proces van migratie met elkaar besproken. Daarbij gaat het zowel om het loslaten van je land van herkomst en verbinden met je nieuwe land én het loslaten en opnieuw verbinden met je opgroeiende kind.

De eenzaamheid en het gemis van de familie. Je kinderen naar school laten gaan in een onbekende omgeving. Het migratieproces kent vele momenten van loslaten en dit heeft effect op je denken over opvoeden en je eigen rol daarin. Loslaten en je opnieuw verbinden zodat je kind zich kan ontwikkelen. tot een zelfstandig mens is een herkenbaar thema voor veel ouders. Samen hierover praten met andere moeders die uit eigen ervaring weten hoe dit is, doet goed. Als er ruimte is voor hun verhaal ontstaat meer oog voor de kinderen. Ook zij hebben te maken met loslaten en eigenlijk zou er ook met hen gesproken moeten worden.

De droom van een moeder: theater maken

Het duurt een tijd voordat de kerngroep van Wijkacademie Opvoeden Schalkwijk 2 voelt als een veilig groepje waar je alles kan delen. Maar als dat eenmaal bereikt is dan gaan de dames los. Eén moeder droomt van theater maken. Zij spreekt de anderen aan en samen kiezen ze voor theater als creatieve vorm om te laten zien wat zij doen en wat zij met elkaar hebben besproken. In korte scenes worden voorvallen en gevoelens rondom opvoeden uitgespeeld, nader onderzocht en aangescherpt tot korte kernachtige scenes die tot doel hebben om het gesprek over opvoeden te stimuleren. En het werkt. Zo hebben zij op uitnodiging tijdens de opening van Haarlemse Week van de Opvoeding opvoedtheater gespeeld over verschillende opvoedstijlen.

²Zie voor eerdere thema's de eerdere voortgangsberichten op de website www.wijkacademieopvoeden.nl

Voor de landelijke conferentie *Kijk ons nou!* zijn drie scènes over *Loslaten en verbinden* ontwikkeld. Op 18 december worden ze voor een zaal met 150 ouders, jongeren en professio-

nals gespeeld. Allereerst een scene van een moeder die in gesprek is met haar familie en het thuisland en haar dierbaren verlaat om haar kind elders betere kansen te bieden. In scène twee, in Nederland, zijn moeder en kind alleen en is het kind rebels. Het wordt op school gepest en roept dat het liever teruggaat naar haar oma in het land van herkomst. Ten slotte komt de moeder andere moeders tegen op het schoolplein en benoemt haar eenzaamheid. Dochter en moeder worden uitgenodigd voor een verjaardagsfeestje en er worden nieuwe contacten gemaakt.

Opvoedtheater brengt ervaringen over

De scènes ontroeren en roepen herkenning op in de conferentiezaal met veel vaders en moeders die zelf het proces van migratie en loslaten hebben doorgemaakt. Een deelneemster van de wijkacademie Amsterdam-Oost reageert: 'Ik zie mezelf terug. Je bent hier alleen, je hebt niemand. Die verhalen raken me.' Voor haar is het verdriet eventjes heel voelbaar. Haar buurvrouw slaat troostend een arm om haar heen. Niet alleen mensen die zelf dit proces van loslaten hebben doorgemaakt reageren. Een jongere uit Leiden Noord vertelt dat zij vooral geraakt wordt door het verdriet van de ouders.

Opvoedtheater blijkt een krachtig middel om de eigen ervaringen over te brengen en mensen te laten meevoelen. Het stimuleert een gesprek en biedt ruimte voor deze emotionele laag die vaak onbesproken blijft, maar die wel invloed heeft op het handelen en denken van ouders. Bovendien geeft het toneelspel de spelende moeders zelfvertrouwen. Trots nemen zij het applaus van het publiek in ontvangst. Vooraf waren ze zenuwachtig maar het succesvolle optreden maakt dat zij nadenken over nog meer plekken waar zij zouden kunnen optreden.

Thema 2: Je kinderen leren omgaan met discriminatie, hoe doe je dat?

Discriminatie en uitsluiting is een lastig thema waarover veel clichés de ronde doen en waarover we niet graag spreken. Maar als het onderwerp op de agenda staat dan komen de tongen los. Margreth Hoek en Saskia Moerbeek van stichting BMP praten in het voorjaar van 2017 met de kerngroepen van de Wijkacademies Opvoeden Leiden Noord en Slaagwijk over dit lastige opvoedthema.

Waar komen vooroordelen vandaan?

De eerste bijeenkomst begint met het verzamelen van vooroordelen. Eigenlijk praten de moeders hier liever niet over want vooroordelen hebben dat hoort niet... Nadat deze weerstand is overwonnen stelt de groep samen een uitgebreide lijst met vooroordelen samen over Marokkanen, Nederlanders en Surinamers. Deze lijst schept ruimte voor een gesprek over de oorsprong van vooroordelen. Die blijken soms uit de media te komen en soms op eigen ervaringen te stoelen. 'Nederlanders zijn zuinig' zo vindt een van de deelnemers. Dit vooroordeel is ontstaan omdat ze als dertien jarige niet mocht blijven eten bij een Nederlands vriendinnetje. Er waren maar vijf stukjes vis, voor elk gezinslid één.... Er was geen rekening gehouden met een onverwachte gast. Bij haar thuis ging het heel anders en ook zij zou het anders doen. Je geeft de gast eten, zo vinden ook andere moeders. Desnoods eet je zelf alleen brood. Vervolgens wordt doorgepraat over de functie van vooroordelen. De voor- en nadelen en het inzetten van vooroordelen voor politiek gewin worden besproken.

Vooroordelen helpen om orde te scheppen, maar kunnen er ook voor zorgen dat je geen oog meer hebt voor verschillen. In de media en politiek zie je dat vooroordelen worden uitvergroot om groepen mensen in een kwaad daglicht te stellen en mensen op te jatten. De (on)betrouwbaarheid van berichtgeving en dynamiek van social media worden daarmee onderwerp van het gesprek.

Eigen ervaringen met uitsluiting en discriminatie

Na deze verkenning van de werking van vooroordelen komt het gesprek op eigen ervaringen met uitsluiting, discriminatie en racisme. Iedereen kan wel een paar voorbeelden noemen. Op vele fronten van het dagelijks leven van de moeders komt discriminatie of uitsluiting voor: op straat, het schoolplein, in de winkel, op de stage of werkplek. Deze ervaringen grijpen diep in op hoe de moeders naar zichzelf én anderen kijken. "Wat ben jij voor clown dat je zulke grappen over Marokkanen en Moslims maakt en wat betekent dit eigenlijk voor hoe je mij ziet. Ik ben toch ook een Marokkaan?"

Met vallen en opstaan hebben de moeders geleerd om te gaan met deze situaties. Dit leren omgaan gaat nog steeds door, bijvoorbeeld doordat negatieve berichten over Moslims doorsijpelen in het dagelijks leven. Moeders vertellen over vragen die zij op straat krijgen of opmerkingen die naar hun hoofd worden geslingerd door wildvreemden: "ga terug naar je eigen land" of "stomme hoofd-doek".

Bij mijn kind, begin ik liever niet zelf over discriminatie...

Zelf leren omgaan met discriminatie en vooroordelen is één ding, maar wat betekent dit voor het opvoeden van je kind? Als het over hun kinderen gaat, dan beginnen de Leidse moeders liever niet uit zichzelf over discriminatie. Zij wachten totdat een kind zelf met vragen komt. Voor deze afwachtende houding noemen

zij twee belangrijke redenen: je kind willen beschermen en je kind onbezorgd kind laten zijn. Sommigen moeders, met veelal jonge kinderen hebben nog niet stil gestaan bij de vraag of hun kinderen iets van discriminatie merken. Maar nu het gesprek erover is begonnen, volgen al snel diverse voorbeelden van situaties of vragen die hun kinderen stellen. Waarschijnlijk onderschatten we wat de kinderen meekrijgen van een besef van discriminatie, zo concludeert de groep. Wat er in de media gebeurt, wat er over en door bijvoorbeeld Wilders wordt gezegd en wat zij op straat, het schoolplein en in de klas meemaken. Tegelijkertijd is dit onderschatten niet vreemd want kinderen vertellen heel veel niet van waarmee ze te maken hebben. De moeders gaan naar huis met de huiswerkopdracht om uit te vinden of hun kind te maken heeft met uitsluiting. De derde bijeenkomst gaan we via rollenspelen op zoek naar hoe je met je kind in gesprek kunt gaan over discriminatie. De moeders concluderen dat het belangrijk is dat het kind zich gehoord voelt en dat je naast hem of haar staat.

Discriminatie, hoe zet je dat nu op het wijkprogramma?

Het valt op dat de meeste moeders kiezen voor een individuele benadering. Je lost een probleem op in de situatie zelf en in eerste instantie willen de moeders dit gesprek niet in hun wijk op de agenda zetten. Het blijft een lastig onderwerp en hoe maak je dat nu bespreekbaar zonder dat mensen zich aangevallen voelen? Hoe zorg je voor een respectvol gesprek waarin iets van wederzijds begrip kan ontstaan? Na een inventarisatie van mogelijke creatieve aanpakken komt theater naar voren als een veilige vorm waarmee je eigen ervaringen kunt delen met een breder publiek. Maar dan moet er ook ruimte zijn voor de verhalen van de andere (witte) wijkbewoners die zich waarschijnlijk soms ook uitgesloten voelen. Zo ontstaat het idee voor een theaterproject.

Een kennis lacune in wetenschappelijk onderzoek

Tijdens deze bijeenkomst hebben de moeders veel ervaringskennis verzameld en is een reeks van strategieën benoemd die ze voor zichzelf hanteren om met discriminatie om te gaan. Wat betreft het opvoeden van de kinderen zijn veel van hen aan het pionieren. Het maakt nieuwsgierig. Zou het Netwerk van Academics dat bijdraagt aan de inhoudelijke verdieping van het project Wijkacademies Opvoeden meer kunnen vertellen over oorzaken en de strategieën rond discriminatie en opvoeden? Met hen bespreken we de vraag: *Je kinderen leren omgaan met discriminatie, hoe doe je dat?* Na een zoektocht vinden we de zelfstandige onderzoeker Jurriaan Omlo die de inleiding wil verzorgen. Hij promoveerde in 2011 als sociale wetenschapper op een studie naar de perspectieven van Marokkaans-Nederlandse jongeren op integratie en sociale uitsluiting en de coping strategieën die zij inzetten bij ervaringen van discriminatie.

Omlo vertelt dat er relatief weinig onderzoek is naar hoe mensen omgaan met discriminatie en hoe ouders hun kinderen voorbereiden op discriminatie is een bijna onontgonnen terrein. Uit het weinige onderzoek is bekend dat de voorkeuren van ouders voor bepaalde strategieën voor het omgaan met discriminatie doorwerken in de strategieën die hun kinderen toepassen. Zo hebben kinderen die actieve strategieën toepassen die vaak van hun ouders afgekeken of geleerd.

Of het zinvol is om kinderen voor te bereiden op discriminatie daarover zijn de onderzoeksresultaten niet eenduidig. Onderzoek dat laat zien dat hierover communiceren ertoe leidt dat kinderen meer kennis over hun eigen etnische groep hebben en daardoor beter in staat zijn om vooroordelen te begrijpen en effectievere coping strategieën te hanteren. Ander onderzoek stelt vast dat migrantenjongeren die met hun ouders over discriminatie hebben gesproken zich meer gestigmatiseerd voelen dan jongeren bij wie dit veel minder een gespreksonderwerp vormde. Teveel aandacht kan vooral bij jongens zorgen voor wantrouwen, omdat zij discriminatie verwachten.

Ouders balanceren zonder steun

Het is voor ouders dus balanceren zonder dat zij daarbij op steun krijgen uit de omgeving van school, opvoedondersteuning of van wetenschappelijke inzichten. Na deze gesprekken met ouders en het netwerk van academici constateren we dat praten over discriminatie en uitsluiting confronterend is voor verteller én luisteraar. Het luistert nauw hoe je daarover het gesprek begint. Ouders zijn zich hiervan bewust. Het is dan ook begrijpelijk dat veel van hen kiezen voor de 'makkelijke' korte termijn optie: het gesprek hierover vermijden. Pas als het echt niet anders kan, dan wordt erover begonnen. Deze keuze voor een individuele strategie maakt dat ouders en kinderen in een isolement terecht komen. Het onderlinge gesprek waarin mensen elkaar leren kennen en kunnen leren van elkaars ervaringen vindt weinig plaats. Onze conclusie is dat het bespreekbaar maken van het thema Discriminatie met ouders heel belangrijk is. Het gaat erom dat ouders zich bewust worden dat ook hun kinderen hiermee te maken hebben en dat zij als volwassenen meer strategieën waaruit zij kunnen kiezen. Ook is het belangrijk om na te gaan hoe je dit onderwerp met kinderen en jongeren wilt bespreken zodat zij niet onnodig wantrouwend worden.

Thema 3:
Opvoeden in spannende tijden...
Islam als inspiratiebron

Voor veel islamitische ouders die deelnemen aan een wijkacademie is hun geloof belangrijk. Zij willen dit aan hun kinderen meegeven, maar hoe doe je dat binnen een maatschappelijke setting waarin de Islam niet de dominante cultuur is én ook nog in een negatief daglicht staat? Het thema *Islam en opvoeden* komt steeds terug tijdens groepsgesprekken die stichting BMP in Leiden voert met diverse groepen ouders.³ Ouders vertellen over situaties waarin kinderen vragen stellen waarop zij niet direct weten hoe te antwoorden. We besluiten de vragen van ouders te inventariseren en Expert Fatiha Azzarhouni van de Islam Academie van de Universiteit Leiden uit te nodigen om hierover met de moeders van gedachten te wisselen. Veel van de vragen gaan namelijk over de betekenis en interpretatie van bepaalde teksten uit de Koran. Tijdens drie gesprekken verzamelen we bouwstenen voor een *handreiking islam en opvoeden*.⁴

Samen of alleen je kind religieus opvoeden

De ervaring van vaders en moeders is dat het overdragen van het geloof in Nederland heel anders is dan hoe zij zelf zijn groot gebracht. Een belangrijk verschil is dat vroeger in hun vaderland het islamitische geloof werd uitgedragen door iedereen. Alles was vanzelfsprekend en er werd weinig uitleg gegeven door ouders, familie, buurt, moskee en school. Zij leefden in een groot familie verband en oma's, opa's, oom en tantes, neefjes en nichtjes speelden een belangrijke rol in het opgroeien.

Deze gezamenlijke (religieuze) opvoeding ontbreekt in Nederland. Het familienetwerk is veel kleiner dan in het vaderland. Sommige migranten met een vluchtelingenachtergrond hebben helemaal geen familie in Nederland. Zo vertelt een Somalische vrouw dat haar familieleden in verschillende landen leven. Van sommige broers of zussen weet ze niet waar ze verblijven en of ze nog leven. Op het gebied van (religieuze) opvoeding hebben vaders én moeders het gevoel dat ze er alleen voorstaan. Zij voelen zich verantwoordelijk voor de (religieuze) opvoeding maar er zijn weinig mensen met wie zij hierover kunnen en willen praten. Sommige hebben via skype contact met hun familienetwerk in het vaderland, maar ze kunnen of willen niet met hen sparren over opvoedtwijfels of -zorgen. Een moeder vertelt dat zij haar vader niet ongerust wil maken, want dat is slecht voor zijn gezondheid. Daarnaast kan hij haar ook niet echt helpen want hij zit daar en zij hier. De op vele punten zo andere Nederlandse context is moeilijk te begrijpen voor iemand die er niet mee bekend is. De Moskee biedt op sommige punten wel uitkomst, maar niet voor de dagelijkse vragen van de kinderen.

Hoe leg ik een peuter uit dat wij geen varkensvlees eten?

In Nederlandse context is geen eenduidige religieuze cultuur. In het vaderland is het islamitische geloof dominant, maar hier leven verschillende geloven naast elkaar en zijn er ook veel mensen die niet in een god geloven. Nederland kent godsdienst vrijheid. Zo leren moeders

³In totaal zijn achttien groepsgesprekken gevoerd met ouders met een overwegend islamitische achtergrond. Doel van de gesprekken was om met elkaar een aantal cultureel-religieuze dilemma's op te sporen die spelen bij het opvoeden in een Nederlandse context. Hierover is het verslag geschreven: *Ik vind het zielig als mijn vriendjes niet naar het paradijs gaan*.

⁴Wat de bouwstenen zijn voor deze handreiking staat beschreven in het verslag: *Ik vind het zielig als mijn vriendjes niet naar het paradijs gaan*.

tijdens de inburgeringcursus en deze verschillen moet je respecteren. Deze pluraliteit in religieuze cultuur maakt het aan de ene kant lastiger om je kind als moslim op te voeden, maar aan de andere kant wordt het ook steeds makkelijker om als moslim te leven. Halal producten kun je tegenwoordig ook in de supermarkt kopen. Die liggen dan wel naast niet-halal producten en dit roept bij kinderen vragen op. Een moeder vertelt over haar peuter die aan haar vroeg: "Waarom eten wij niet die worstjes?" Naast verrassing dat een kind op die leeftijd deze vraag stelt, vertelt de moeder dat zij het op dat moment best lastig vond om een adequaat antwoord te geven passend bij de leeftijd van het kind en ook nog zo dat die het zou begrijpen.

Verlangen naar eenduidigheid binnen de moslimgemeenschap

De diversiteit in de Nederlandse religieuze cultuur wordt vergroot doordat binnen de verschillende geloofsgroepen ook nog verschillende stromingen en culturele achtergronden bestaan. De kerngroep van een wijkacademies heeft een diverse samenstelling. Dit zie je ook terug in de geloofsbeleving: er zijn kerngroepsleden met een individualistische interpretatie van het geloof en ook leden met een meer orthodoxe invullingen. In de wijken waar de Wijkacademies Opvoeden actief zijn wonen migranten uit verschillende landen naast elkaar waarmee culturele verschillen in de diverse leefregels van de islam onderwerp van gesprek worden. Jonge kinderen stellen vooral verkennende vragen. Pubers lijken op zoek te zijn naar meer ruimte. Zo vertelt een moeder over haar puber die vraagt: "Waarom mag mijn klasgenootje, die ook moslim is, dit wel en ik niet?" Deze moeder vindt het een lastige vraag om te beantwoorden. Ook zij ziet de verschillen en weet eigenlijk ook niet waar die culturele verschillen vandaan komen. Hoe ga je om met zo'n situatie? zo vraagt zij zichzelf af. Zij deelt haar gedachten met de groep. Ze wil haar geloof meegeven aan haar kind, want dat is waardevol. Ze wil echter niet dat haar kind een uitzondering wordt. Ook wil ze niet dat haar kind haar ziet als: 'die strenge moeder'.

Daarom houdt ze andere kinderen en moeders in de gaten. Vallen zij en haar kind niet te veel buiten de boot? Het doet deze moeder verzuchten: "Wat zou het fijn zijn als wij moslims onderling dezelfde leefregels zouden toepassen..."

Vragen versus respect voor ouderen...

Een ander aspect van de Nederlandse context is dat Nederlandse ouder en scholen kinderen aanmoedigen om vragen te stellen. Ook dit wijkt af van hoe veel moeders zijn opgevoed. Zij hebben geleerd om respect te hebben voor ouderen en dat betekende toen zij jong waren: geen vragen stellen, luisteren en gehoorzamen. Voor hun kinderen wensen zij iets anders want zij zien de meerwaarde van in gesprek gaan met je kind. Als kind hebben zij deze gesprekken gemist en zij gunnen zichzelf en hun kinderen dit soort gesprekken. Moeders kiezen dus voor een vrije omgang tussen ouder en kind en dat is best wennen. Er zijn diverse voorbeelden waarin moeders zich overvallen voelen door een vraag van een meestal jong kind. Een jonge moeder vertelt gloedvol dat zij geniet van de gesprekjes met haar praatgrage drie jarige dochter. Maar af en toe ervaart zij de vragen als brutaal. Zij stelde uit respect voor haar ouders deze vragen niet. Respect voor ouders vinden veel moeders belangrijk en zij willen dit meegeven aan hun kinderen maar in de Nederlandse context moeten zij zoeken naar een nieuwe invulling van deze belangrijke waarde. Daarbij komen zij in situaties terecht waarin vooral de meisjes vragen gaan stellen over de

verschillen tussen jongens en meisjes zoals: “Waarom moet ik op ‘de juiste’ wachten en heeft mijn neef wel een vriendinnetje?” Een moeder vraagt of andere moeders dit herkennen en wat zij antwoorden. Waar-mee het onderwerp maagdelijkheid op tafel wordt gelegd. Het is een verademing om hier eens openlijk over te kunnen spreken.

Opvoeden in andere tijden

In Nederland neemt de ontkerkelijking toe. Een grote groep mensen gelooft niet en voedt hun kinderen niet religieus op. Zo kan de situatie ontstaan dat een moeder van de juf van de basisschool te horen krijgt dat zij haar zoon en zijn vriendje uit elkaar heeft gezet. Ze hadden ruzie gekregen over het wel of niet bestaan van God. Volgens haar zoon bestaat God wel en volgens het vriendje niet. Het is jammer dat er op school niet verder door wordt gepraat over dit soort onderwerpen.

Ouders maken zich grote zorgen over de negatieve aandacht voor hun geloof. Zij krijgen niet alleen allerlei vragen over hun geloof ook vindt er uitsluiting plaats. Zo vertelt een moeder dat haar zoon niet mag meespelen als hij zegt dat hij Mohammed heet. Ze lacht om de oplossing die hij heeft gevonden. Hij noemt zich nu Henk. Maar het schrijnt ook. Waarom mag je niet bij je naam genoemd worden?

Weerbaarheid van ouders

Islam en opvoeden is een thema dat ouders zelf op de agenda hebben gezet en dat nog geen onderdeel is van opvoedondersteuning. Ouders willen hun kinderen weerbaar maken. In de huidige spannende tijden betekent dit dat zij willen dat hun kinderen kunnen omgaan met negatieve aandacht voor hun geloof. Ook willen zij dat hun kinderen radicale uitwerking van de islam als zodanig kunnen herkennen. Dat zij de vragen van hun kinderen over de islam lang niet altijd kunnen beantwoorden, baart hen zorgen. Bij wie of waar gaan hun kinderen dan antwoorden zoeken? Social media worden als een gevaar gezien. Welke informatie staat daar en kan een kind die wel goed interpreteren? De angst dat een kind radicaliseert voordat een ouder dat goed en wel in de gaten heeft, is groot.

Ouders ervaren dat zij er alleen voorstaan en vinden het belangrijk om met andere ouders over het geloof te kunnen praten en ervaringen uitwisselen. Zij vinden het een verademing om hun vragen aan elkaar voor te leggen en ervaringen uit te wisselen. Daarnaast is er behoefte aan kennis zodat zij hun eigen keuzes kunnen maken en hierover in gesprek kunnen gaan met hun kinderen. De Wijkacademies Opvoeden worden genoemd als een plek waar dit gesprek kan plaatsvinden. Tot nu toe is er echter weinig materiaal ontwikkeld dat ouders bij dit gesprek kan steunen.

Dit onderwerp is besproken tijdens een bijeenkomst met het Netwerk van Academici. Zij erkennen dat er weinig materiaal is, terwijl het thema erg leeft. Ook zij onderstrepen dat het belangrijk is dat ouders en kinderen met elkaar in gesprek kunnen over geloof en opgroeien. Hetzelfde horen we terug bij collega's van het Verwey Jonker instituut en Movisie. Het thema geloof en opvoeden is niet alleen van belang voor moslim ouders maar ook voor anders met een ander geloof en niet religieuze ouders. Als ouders elkaar willen begrijpen is het belangrijk dat ze snappen welke vraagstukken sommige ouders geconfronteerd worden.

**Een staalkaart:
wat doen verschillende
Wijkacademies Opvoeden?**

Het gesprek over opvoeden bij de Wijkacademies Opvoeden begint klein, maar het doel is dat een grotere groep in de wijk in gesprek gaat over thema's die de kerngroep belangrijk vindt. Dat gesprek kan je op veel manieren stimuleren. Bij de bespreking van de drie thema's zijn al het opvoedtheater en een handreiking voor ouders genoemd. Hieronder volgt een staalkaart van producten die de afgelopen periode in de verschillende wijkacademies zijn ontwikkeld.

Wijkacademie Opvoeden 't Palet, Schilderswijk - Den Haag

De kerngroep van Wijkacademie Opvoeden 't Palet is bijzonder omdat zij als enige Wijkacademie Opvoeden die actief is binnen een basisschool. Zij komt voort uit de Wijkacademie Opvoeden Schilderswijk die na twee jaar haar werkzaamheden heeft voortgezet binnen basisschool 't Palet. In deze wijk. Geïnspireerd door de landelijke conferentie van november 2016 organiseert ze op 23 februari 2017 een eigen conferentie: *Geef ouders de ruimte*. Om ouders die overdag werken de mogelijkheid te geven om ook aanwezig te zijn, is deze conferentie in de avonden georganiseerd. Er doen zo'n vijftig ouders mee. Met een filmpje van Roue Verver over opvoeden in een verharde samenleving wordt een ontspannen en vertrouwelijk start gemaakt voor deze avond. Vervolgens kiezen ouders uit vier workshops.

Workshop 1: Het ouderschapspel

Deze workshop wordt begeleid door twee moeders van de kerngroep die getraind zijn door Margreth Hoek, de ontwikkelaar van dit spel. Tijdens het *Ouderschapspel* wordt de ouder centraal gesteld. Elke ouder kiest een vraag uit die bij hem of haar past. En om de beurt krijgt iemand tijd en ruimte om zijn of haar verhaal te vertellen terwijl de andere ouders aandachtig luisteren. Tijdens dit gesprek komt naar voren dat de middenklasse generatie die nu opkomt in de Schilderswijk graag willen werken en opvoeden, maar hoe doe je dat?

Workshop 2: Help, ik schiet uit mijn slof

Deze workshop over geweldloze communicatie wordt verzorgd door Fadma Bouichtaoui, begeleider van de Wijkacademies Opvoeden in Rotterdam. Hoe reageer je als je kind jouw op de proef stelt? In verschillende landen en culturen wordt daar verschillend op gereageerd. Fadma vertelt over haar ervaringen als kind en hoe haar ouders reageren als zij iets deed wat niet kon of mocht. Vanuit dit punt reflecteert ze naar het heden. Ze vraagt de ouders hoe zij reageren op soortgelijke situaties en geeft ze tips en tricks mee.

Workshop 3: Spelen met het jonge kind

Deze workshop is gegeven door een lerares van de basisschool 't Palet. Ouders vinden het vaak moeilijk om met hun peuter te spelen. Een peuter is nog jong en veel spelletjes zijn pas interessant voor kinderen vanaf zes jaar. Ouders worden meegenomen, in het perspectief van een peuter. Wat gebeurt er allemaal met een peuter of kleuter als die speelt. Vanuit deze kennis gaat het gesprek over de ervaringen van ouders. Welke ontwikkeling ervaren zij?

Workshop 4: De wereld van Morgen

De wereld zoals die nu is wordt beïnvloedt door allerlei invloeden soms positief en helaas ook negatief zoals oorlogen, aanslagen, vluchtelingen, islamfobie... Tijdens deze workshop gaan ouders in gesprek over een ideale wereld. Er komen allerlei dromen en fantasieën boven die onderwerp worden van een muurkrant. Vervolgens gaat het gesprek over met welke kleine bijdrage ouders een bijdragen kunnen leveren aan deze droom om de wereld mooi en kleurrijk te maken. Tijdens deze workshop komt de hoop naar islamitische ouders naar voren dat de wereld voor hun kinderen positiever zou zijn.

Na anderhalf uur gaan de ouders terug naar de grote zaal. Hier vertellen zij over hun workshops zodat iedere ouder weet wat er in de andere workshops is besproken. De conferentie is een succes en ouders geven aan dat zij vaker zo samen willen komen. De kerngroep heeft bij de deelnemende ouders kaartjes verzameld met onderwerpen waarover zij willen praten.

Wijkacademie Opvoeden Holendrecht – Liefdevol opvoeden

De Wijkacademie Opvoeden Holendrecht heeft als missie liefdevol opvoeden. Het streven is dat ouders liefdevol met hun kinderen en met hun omgeving omgaan, dat er meer trotse zelfverzekerde kinderen opgroeien, en dat er in wijk meer eenheid, kennis en verbondenheid ontstaat. Dit jaar zijn de werkzaamheden afgerond, maar de ambitie van de kerngroep is om door te gaan als netwerkorganisatie. De kerngroepsleden vinden het onderwerp opvoeden belangrijk en ieder onderneemt alleen of samen initiatieven op dit gebied. De inhoudelijke uitwisseling en het samenwerken is benoemd als een belangrijke inspiratie en ook noodzakelijke voedingsbron voor het ontplooiën van eigen activiteiten. Weten dat je niet de enige bent die zich bezig houdt met het opvoeden en dat je deel bent van een grotere groep mensen die ieder op hun eigen manier actief is met dit onderwerp en elkaar kan steunen blijkt essentieel.

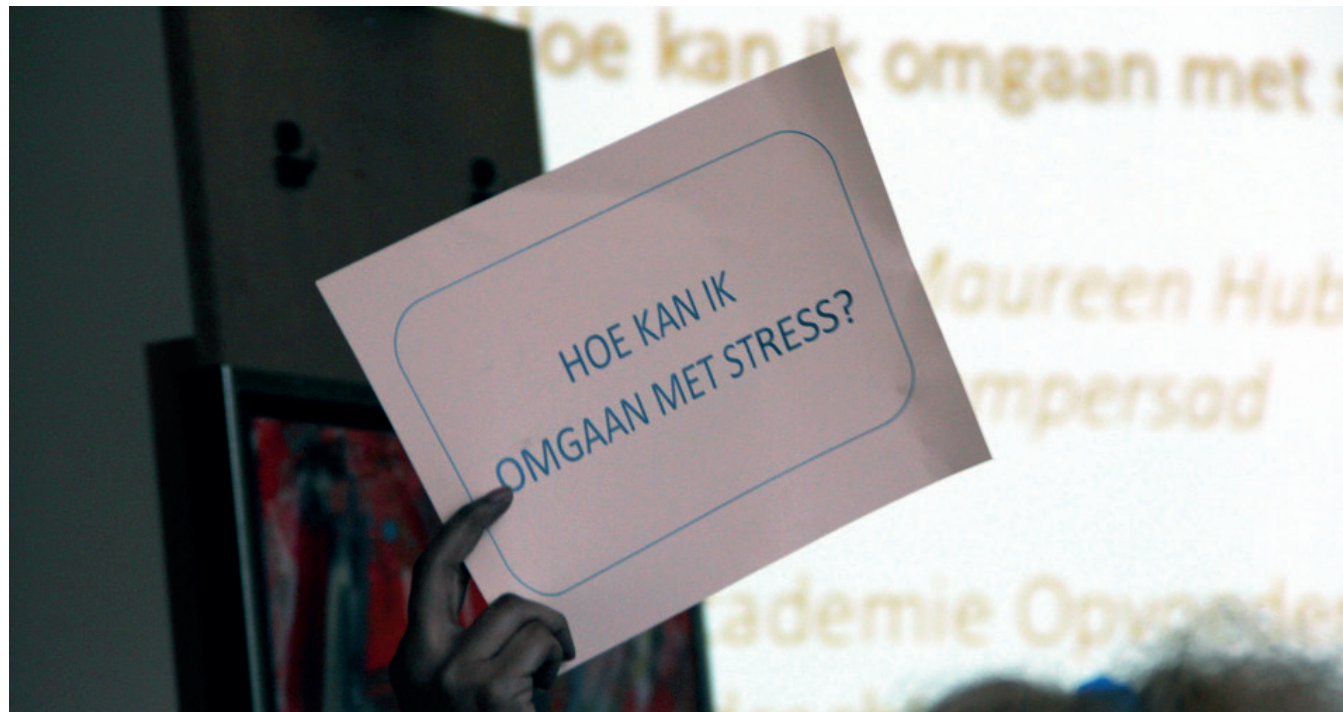
De afgelopen drie jaar heeft de Wijkacademie Holendrecht een visie ontwikkeld op vier thema's en diverse initiatieven ontplooid waarbij samenwerking wordt gezocht met andere initiatieven in de wijk.

- Ouderschap, stress, armoede en opvoeden,
- Ouders, school en het Ouderschapspel
- Vaders
- Liefdevol en geweldloos opvoeden

Hoe kan ik omgaan met stress?

Maureen Hubbard & Carmen Rampersad verzorgen regelmatig workshop omgaan met stress in hun wijk Holendrecht. Zij doen dit onder de paraplu van *Mama Papa Cares*. Het past bij het onderwerp *Armoede* dat hoog op de agenda staat van deze wijkacademie. Tijdens de landelijke conferentie *Kijk ons nou!* verzorgen zij ook deze workshop. 'Het lijkt alsof je als moeder niet mag ontspannen.' Opvoeden, een gezin draaiende houden geeft ook stress. Vooral als er ook nog financiële problemen zijn, of een kind dat het moeilijk heeft op school. De constatering van een van de deelnemers dat de eigen opvoeding en de cultuur waaruit je komt ermee te maken hebben, krijgt bijval van de andere deelnemers: 'We hebben van onze cultuur meegekregen dat we onszelf niet bovenaan zetten.'

Maar het is net als zuurstofmaskers in het vliegtuig, die moet je ook eerst zelf opzetten voordat je je kind helpt.'

Ouderbetrokkenheid en het Ouderschapspel op diverse scholen

Wijkacademie Opvoeden Holendrecht constateert dat de *relatie tussen scholen en ouders* in Holendrecht beter kan en wil sterke netwerken van ouders binnen scholen stimuleren. De basis voor sterke netwerken is dat ouders elkaar beter leren kennen. De kerngroep heeft gekozen om het *Ouderschapspel* hiervoor in te zetten en is getraind zodat zij in paren het *Ouderschapspel* kunnen begeleiden. Er zijn vier paren die op scholen en andere plekken met groepen ouders het *Ouderschapspel* spelen. Een paar moeder met korte lijntjes naar een school heeft het afgelopen jaar drie maal het spel met ouders gespeeld. Een ander kerngroepslid heeft diverse gesprekken gehad met schooldirecteur en gaat in het voorjaar 2018 op deze school het *Ouderschapspel* aanbieden. Een mannenpaar zoekt naar mogelijkheden om met vaders in gesprek te gaan over ouderschap.

In gesprek over vaderschap - live event online talkshow *Our voice*

Vaderschap is binnen de Wijkacademie Opvoeden Holendrecht een belangrijk onderwerp voor vaders én moeders. Door frustraties, het niet gehoord en gezien worden lopen de emoties hoog op als vaders en moeders met elkaar in gesprek gaan. Hoe kan je een gesprek in de wijk over vaderschap zo voeren dat het voor vaders en moeders een vruchtbaar en respectvolle uitwisseling wordt. Kerngroep lid Miss Kitty heeft deze uitdaging opgepakt. Zij is de bedenker en coördinator van *Our Voice*, een succesvolle online talkshow op Facebook voor mannen en vrouwen. Iedere woensdagavond een talkshow voor mannen, met ruim zeven duizend volgers. En op donderdagochtend voor moeders. De formule is dat er elke week een uitzending is rond spraakmakend thema's die door de volgers naar voren zijn gebracht.

Drie presentatoren vertellen ieder vanuit hun eigen ervaring een persoonlijk verhaal en gaan vervolgens met elkaar en met de volgers in gesprek. Het online publiek kan reageren en vragen stellen, die tijdens en in de dagen na de uitzending worden beantwoord door de drie presentatoren. Met input van de kerngroep en de begeleiders is er in de middag van 25 november, tijdens de opstart van de jaarviering 50 jaar Bijlmer, een live talkshow met live opname van het gesprek van de groep mannen en vrouwen van *Our Voice* over het onderwerp *Vaderschap* in Buurthuis Holendrecht. Ruim vijfenveertig mannen en vrouwen zijn aanwezig terwijl drie moeders en drie vaders vertellen over hun ervaringen met vaderschap. Daarnaast was het programma live op de Facebook van *Our Voice* en zijn er duizenden mensen bereikt. Inhoudelijk gaan bij de vrouwen de verhalen over de pijn en het verdriet als de vader van je kind niet betrokken kan of wil zijn bij de opvoeding van je kind. Bij de vaders gaat het onder andere over de (onverwachte) manier waarop zij vader werden en de strijd die is geleverd om betrokken te mogen zijn en blijven bij de opvoeding van hun kinderen. Een deel van deze vaders en moeders brengen hun kinderen alleen groot. Hoe hou je de andere ouder betrokken bij het kind en de opvoeding? Dit is een vraag en worsteling die hen bezig houdt en waar zij een weg in zoeken en waarover ze graag met anderen uitwisselen. De verhalen zijn prikkelend en het publiek wisselt met elkaar uit over vragen als: wat doe je als vrouw / man bij een onverwachte zwangerschap? Welke verantwoordelijkheid neem je op je? Hoe ga je zelf om met de situatie en met jouw partner? Welke keuzes maak je? Welke ondersteuning heb je? Hoe voed je alleen als vader jouw kind op? Nadat de opnames zijn gestopt gaan de gesprekken over deze onderwerpen nog lang door zowel in de zaal als online.

Wijkacademie Opvoeden in Haarlem Schalkwijk 1, 2 en Noord

Wijkacademie Opvoeden in Schalkwijk heeft na vier jaar haar werkzaamheden afgerond. Tijdens een slotpresentatie heeft de kerngroep diverse producten gepresenteerd die zij ontwikkeld heeft rond het thema: *Armoede*. Wijkacademie Schalkwijk 2 gaat door. Ook is Haarlem Effect bezig met het starten van een Wijkacademie in Haarlem Noord.

Het spel: Spelend Money Wise

Het bordspel *Spelend Money Wise* komt uit de koker van ouders van de Haarlemse Wijkacademie, en is bedoeld om thuis te spelen met je kind of op scholen met andere ouders. De bedenkers zijn weggebleven van de financiële problemen van de ouders. Het spel zet in op het bespreekbaar maken van de waarde van geld en biedt handvatten zodat ouders en kinderen samen ontdekken hoe ze over zakgeld en de kosten van een smartphone kunnen praten. Bijna geen onderwerp zo beladen als geld, of liever: het gebrek aan geld. Armoede is een begrip dat weinig gehoor vindt in onze samenleving, aldus Imi Nijholt van Haarlem-Effect. 'Maar wel als je het koppelt aan kinderen en opvoeding. Dan is er wel gehoor.' Alle wijkacademies hebben het spel gekregen zodat zij het in hun wijk kunnen spelen. Verder zijn de spellen te koop bij Imi Nijholt van Haarlem-Effect.

Leerclub voor volwassenen

Begin 2018 start de leerclub voor volwassenen voor inwoners van Schalkwijk die in het verleden de kans op een passende opleidingen gemist hebben. Ook is een workshop voor professionals in ontwikkeling: *Armoede: in de schoenen van de cliënt*.

Wijkacademies Opvoeden Haarlem

Wijkacademie Opvoeden Schalkwijk 1 heeft haar werkzaamheden dan we afgerond, het gesprek over Armoede en opvoeden blijft dankzij hun initiatieven doorgaan. Wijkacademie Opvoeden Schalkwijk 2 heeft met hun opvoedtheater een krachtig middel gevonden om het gesprek over opvoeden te stimuleren (zie thema 1: *Loslaten en opnieuw verbinden*). En in 2018 wordt in Haarlem Noord een nieuwe Wijkacademie Opvoeden gestart.

Wijkacademies Opvoeden Leiden

Ook in Leiden zijn er verschillende Wijkacademies Opvoeden actief die in verschillende ontwikkelstadia verkeren. Hieronder gaan we in op drie van deze Wijkacademies Opvoeden.

Wijkacademie Opvoeden Slaagwijk

Na drie jaar heeft Wijkacademie Opvoeden Slaagwijk haar activiteiten afgerond. Aanleiding is dat diverse kerngroepsleden een baan hebben gevonden of een opleiding zijn begonnen en hun focus gericht is op de eigen ontwikkeling. De begeleiders hebben plannen voor het werven van een nieuwe kerngroep en maken een doorstart van Wijkacademie Opvoeden Slaagwijk.

Wijkacademie Opvoeden Leiden Noord

Wijkacademie Opvoeden Leiden Noord is in haar eerste jaar voortvarend van start gegaan met drie resultaten.

Het Huiswerklokaal

Je kind een goede kansen geven, de kerngroepsleden van de Wijkacademie Opvoeden Leiden Noord vinden dit belangrijk. Ouders vinden het vaak ingewikkeld om hun kinderen zelf begeleiding te geven omdat ze zelf de stof niet kennen. Er is al wel huiswerkbegeleiding in de wijk, maar hiervoor zijn wachtlijsten of het is erg prijzig. De Wijkacademie Opvoeden wil huiswerkbegeleiding tegen een lage prijs in hun wijk organiseren.

In samenwerking met Student in de Wijk, een ander project in de wijk, is *Het Huiswerklokaal* ontstaan. Elke donderdag van 15 uur tot 17 uur kunnen de kinderen vanaf groep 4 t/m Voortgezet Onderwijs naar *Het Huiswerklokaal*

komen om hier in alle rust en in een informele setting hun huiswerk te maken. Er zijn ook studenten aanwezig die eventueel kunnen helpen als er vragen zijn. Het leuke is dat er ruimte is om meer dan alleen over huiswerk met elkaar te praten. Sommige kerngroepsleden zijn zelf betrokken als gastvrouw of voorleesmoeder.

De dubbeltjes kermis

Terug van weggeweest: de *dubbeltjeskermis*! Initiatief van Wijkacademie Leiden-Noord en Stichting Jeugd en Welzijn, in samenwerking met Sleuteldrop, Stichting Jongerenwerk, Ricardo van Rhijn Foundation en Libertas Leiden. Vanuit het thema: *Samen in de wijk*, voor de jeugd is de *dubbeltjeskermis* ontstaan waarbij mensen met verschillende achtergronden en leeftijden samenwerken. En in de herfstvakantie is het zover. De *dubbeltjeskermis* bestaat uit een breed aanbod van allerlei activiteiten voor kinderen zoals: voetbal, rad van avontuur, eendjes vissen, schminken.

De kinderen mogen voor een dubbeltje deelnemen aan zo'n activiteit. Er ontstaat een echte kermis waar allerlei verschillende mensen elkaar ontmoeten en met elkaar in gesprek gaan. Deze samenwerking is een primeur en voor herhaling vatbaar want ook het publiek was heel verschillend.

Theater 'De Jeugd van Tegenwoordig'

Vanuit de Wijkacademie Leiden Noord was de behoefte om in contact te komen met andere mensen uit de wijk. Met name het thema *Uitsluiting en discriminatie* leeft erg onder de moeders en andere mensen in de wijk. Vanuit hier is het idee ontstaan om een theaterstuk neer te zetten waardoor de mensen in de wijk geprikkeld worden om na te denken en om daarna de dialoog/discussie aan te gaan met elkaar. Het idee is om dit theaterstuk ook met andere mensen uit de wijk te maken en hun verhalen ook toe te voegen in het theaterstuk. Voor dit plan is subsidie aangevraagd die is gehonoreerd.

Jongeren Wijkacademie Opvoeden Leiden Noord

In Leiden Noord is dit jaar een jongeren Wijkacademie Opvoeden gestart. De jongeren zijn op 18 december met een grote delegatie aanwezig op de landelijke conferentie *Kijk ons nou*. Voor hen was speciaal een workshop georganiseerd: *Wat is jouw favoriete plek in de wijk?* 'Wat is nodig in jouw wijk? Denk even los van school ...' opent Yassine Abarkane, van de Wijkacademie Opvoeden Schilderswijk de workshop. Het zijn grotendeels jongeren die een sociale opleiding volgen, en met elkaar onderzoeken ze hoe ze een professional in de wijk kunnen zijn.

'Stagiairs die naar een pleintje lopen met een briefje in de hand, ... nou, zo niet dus.' 'Ik vind het leuk om juist die jongeren te benaderen, die moeilijk benaderbaar zijn.' De jongeren verwoorden helder het verschil tussen school en straat. 'Leer af wat je op school geleerd hebt.

Ik word volgepropt met regels en theorie, en daar heb ik op straat weinig aan.' Het is een levendig gesprek over de dynamiek in de wijk. Over de pleintjes waar ze vroeger hingen, en dat het nu door apps en sociale media anders gaat. Over de ongeschreven regel dat de 'jonkies' er 's ochtends hangen en de oudere kinderen na drieën.

Dat de jonkies er soms zomaar allerlei vooroordelen uitgooien, zonder enig idee waar ze het over hebben. Dat iets doen wat niet mag, snel wordt overgenomen. Yassine Abarkane introduceert het begrip 'de radicalisering van de verwondering': hoe kun je met open blik, verwonderend, kijken naar wat er in je wijk gebeurt?.

Wijkacademies Opvoeden Rotterdam

Net als in de andere steden zijn in Rotterdam verschillende Wijkacademies Opvoeden actief. In opdracht van de gemeenten Rotterdam zijn in de wijken: Afrikaanderwijk, Fijenoord en Hillesluis Wijkacademie Opvoeden gestart. Ook is er een Vader Academie Opvoeden in de Afrikaanderwijk onder begeleiding van twee vrijwilligers. Deze vaders hebben in het voorjaar de cursus *Opvoeden is een gesprek* bij stichting BMP gevolgd. Er is een krant verschenen met een overzicht van alle activiteiten. Hieronder lichten we er eentje uit.

Leesclub voor kinderen in de wijk Feijenoord

De kerngroep van de Wijkacademie Opvoeden Feijenoord heeft een *Leesclub* voor kinderen opgezet in hun wijk en daar een kleine subsidie

voor gekregen. Het doel van de *Leesclub* is het bevorderen dat kinderen boeken lezen. Bij de opstart is samen met kinderen is een collage gemaakt over de wenselijke inrichting van de ruimte waar de *Leesclub* is gehuisvest. Moeders hebben vervolgens in hun wijk boeken opgehaald zodat er ook daadwerkelijk boeken zijn die gelezen kunnen worden. De kinderen leren veel van de *Leesclub*, maar ook de moeders die verantwoordelijk zijn voor de organisatie en die samen met de kinderen lezen.

Informatie over opvoeden van kinderen in Afrikaanderwijk, Hillesluis, Bloemhof, Vreewijk en Feijenoord

Opvoeden is een gesprek

2 Je bent kind maar ook een mens 3 Wijkbezoekers druk bezocht 4 Praten met pubers

"Ik ben een gelukkiger mama"

Mijn naam is Kajal Ramdjan, ik ben van Hindoestanse afkomst. Ik ben een alleenstaande moeder van twee kinderen (4 en 2 jaar). Ik ben fulltime moeder, maar volg ook cursussen en workshops voor mijn persoonlijke ontwikkeling.

Opvoeden
Tot mijn vijfde levensjaar ben ik opgevoed door mijn vader en moeder. Na mijn vijfde ben ik opgevoed door alleen mijn moeder. Ik mis een belangrijk stuk als het gaat om opvoeden. Het gaat om erkenning, gerechtigheid, complimenten, aandacht, motivatie en doorzettingsvermogen. Omdat ik onzeker was, heb ik bepaalde keuzes niet kunnen maken. Een dwijle in de rug heb ik niet gehad.

Na een workshop "weerbaar communiceren" benaderde Fadma Bouchataoui mij. Of ik interesse had om mee te doen aan de wijkacademie. Zij ging starten met een opvoedgroep. In februari 2017 ben ik actief geworden binnen de wijkacademie Hillesluis. In een leuke groep vrouwen met verschillende culturen, leefstijlen en ervaringen. We bespraken om de twee weken verschillende aspecten van de opvoeding.

Praten met respect
Ik knuffel mijn kinderen heel veel en voel mijn kinderen zo geweldig mogelijk op. Ik doe daarom mijn best om niet te schreeuwen en volwassen zaken niet te bespreken waar zij bij zijn. Ik ben een luisterend oor, geef ze de aandacht die ze nodig hebben.

Luisterend oor
Ik knuffel mijn kinderen heel veel en voel mijn kinderen zo geweldig mogelijk op. Ik doe daarom mijn best om niet te schreeuwen en volwassen zaken niet te bespreken waar zij bij zijn. Ik ben een luisterend oor, geef ze de aandacht die ze nodig hebben.

"De wijkacademie is voor mij mijn familie"

Boodschap voor ouders

Kinderen kopiëren het gedrag van ouders. Daarom is het enorm belangrijk dat kinderen thuis het goede voorbeeld zien van hun ouders. Hieronder een paar voorbeelden van gedrag dat kinderen vanuit huis mee krijgen.

* De "magische woorden" zoals hallo, afscheid, graag gedaan, het spijt me en bedankt, worden thuis aangeleerd.

* Thuis is ook de plek waar kinderen leren om eerlijk te zijn, op tijd

Ik doe spelletjes met de kinderen en ondernemen veel activiteiten. Als ze bijvoorbeeld niet willen eten, dan dwing ik ze niet. Ze blijven aan tafel zitten en uiteindelijk krijgen ze toch nog genoeg binnen. We hebben ook vaste tijden met eten en dat doen we gezamenlijk aan tafel. En vaste slaaptijden voor beide kinderen. Evenveel liefde voor beide kinderen, zodat mijn kinderen zich niet onzeker hoeven te voelen.

Voor mij is de wijkacademie mijn familie geweest. Sinds de komst van Fadma is er zeer zeker iets veranderd. Mijn kinderen hebben een gelukkiger mama.

Praten met respect

In de wijk Hillesluis komt een groep moeders bij elkaar in de wijkacademie om te leren praten met respect. De wijkacademie werkt met de overtuiging dat de wereldvrede in het gezin begint en het ouders kennismaken met Gewelddoze Communicatie. Verandering begint bij de hoeksteen van de samenleving, het gezin.

Kinderen die werkelijk gehoord en gezien kunnen worden, dat is het streven. Kinderen die onvoorwaardelijke liefde kennen en niet minder geneogen nemen. Kinderen die zeker zijn, die vol vertrouwen hun bijdrage aan de wereld durven geven. Deze kinderen zullen ook de maatschappij veranderen.

De Wijkacademie helpt ouders om gelijkwaardig te communiceren met hun kind, om meer harmonie en samenwerking te realiseren in de dagelijkse drukte van het gezin. Daardoor zijn ouders minder energie kwijt aan opvoeden en zijn ze meer bezig met in liefde samen leven.

En zo groeien ze naar een ouderschap en gezinsleven waar ze van dromen.

De Verbinding is ontstaan uit het Centrum voor Ontwikkeling en Samenwerking (COS) Zuid Holland. COS Zuid Holland is de afgelopen jaren actief geweest met ontwikkelingsvragen in Rotterdam, Den Haag en Dordrecht.

De Verbinding is in oktober 2011 van start gegaan met medewerkers die ook bij het COS hebben samengewerkt. Daardoor heeft De Verbinding veel ervaring met projecten voor migranten- en jongvrouwen. Voor meer informatie: www.deverbindingnederland.nl

Wijkacademie opvoeden Rotterdam

De wijkacademie heeft in buurten en wijken gewerkt met groepen van van zo'n tien tot twaalf bewoners (ouders). Die gingen met elkaar in gesprek over opvoeding. Het doel was ook over een langere periode een activiteitenprogramma op poten zetten. De actieve groep bewoners betrof op die manier veel meer bewoners bij het thema opvoeding.

Welke bewoners meededen, verschild per onderwerp. De wijkacademie ging uit van de eigen kracht van de deelnemers en nam levensverhalen als basis voor het gesprek met elkaar. De Wijkacademie Opvoeden stimuleerde deelnemers om met elkaar in gesprek te gaan, van elkaar te leren en samenwerking aan te gaan met scholen en instellingen in de buurt.

Vier wijken
Op Rotterdam Zuid is de wijkacademie in vier wijken actief geweest: Feijenoord, Hillesluis, Afrikaanderwijk en Bloemhof/Vreewijk. De twee opvoedondersteuners Fadma Bouchataoui en Turkan Akkol (rechts op de foto) waren medewerkers van het eerste uur en zijn vaste contactpersonen geweest voor de wijkacademies.

Voor meer informatie neem contact op: Fadma Bouchataoui, 06 412 72 752. E: fadma@msn.com

Opvoeden is een gesprek

Wijkacademies Opvoeden Utrecht

In Utrecht zijn er in drie wijken Wijkacademies Opvoeden gestart: Kanaleneiland, Hoograven en Leidsche Rijn. De kerngroep van de Wijkacademie Opvoeden Hoograven bestaat uit vaders, de Wijkacademie Leidsche Rijn richt zich op werkende ouders en die in Kanaleneiland wordt gedragen door een kerngroep van moeders. Op 23 mei 2017 heeft de feestelijke aftrap van deze Wijkacademies Opvoeden plaatsgevonden. Vier moeders van de Wijkacademie in Kanaleneiland gingen met de wethouder Victor Everhardt in gesprek over ouderschap en opvoeden. De komende tijd komen zij elke drie weken bij elkaar en op basis van hun ervaringen en inzichten bedenken zij programma's om belangrijke thema's in de wijk aan de orde te stellen en andere ouders (en evt. jongeren) hierbij te betrekken. Micha de Winter was gastspreker tijdens de bijeenkomst en de Utrechtse pedagoog vertelde over het belang voor ouders om opvoedingsvraagstukken te delen met elkaar. Hij pleitte om te bouwen aan een gemeenschap die gekenmerkt wordt door een consequente en warme aanpak; een buurt waarin mensen met elkaar nadenken en een dialoog kunnen voeren over hoe we met kinderen omgaan.

Wijkacademie Opvoeden Amsterdam-Oost

Voor het vierde jaar van het project Wijkacademie Opvoeden is in Amsterdam-Oost op verzoek van het stadsdeel gestart met een nieuwe groep ouders uit de Indische buurt, Transvaalbuurt en Dapperbuurt. De Wijkacademie Opvoeden heeft zich vanuit de Tugela85 in de Transvaalbuurt gericht op de dialoog over opvoeding met andere ouders uit die buurt. De kerngroep ouders heeft vijf thema's geformuleerd die zij belangrijk vinden en daarop verschillende activiteiten ondernomen.

Thema 1: Ik en mijn opvoeding

De ouders spraken over hun eigen opvoeding, wisselden kernwaarden uit en ontdekten hun opvoedkwaliteiten. Vervolgens is gekeken hoe ze deze opvoedkwaliteiten kunnen inzetten in de buurt.

Thema 2: De Ouderbrigade

De kerngroep willen onderzoeken hoe zij op een laagdrempelige manier andere ouders uit de buurt, maar ook buurtinstellingen kunnen ondersteunen. De term 'Ouderbrigade' is door hen bedacht. Ouders willen een brugfunctie vormen tussen moeilijk bereikbare ouders en buurtin-

stellingen. De ouders stonden stil bij hun rol als doorverwijzer en de sociale kaart in Amsterdam Oost en zijn ook één bijeenkomst getraind door een Ouder- en Kindadviseur van het OKT Oud Oost. Aan het einde van dit thema hebben de ouders een open bijeenkomst georganiseerd op het Bikoplein in de Transvaalbuurt waar zij, met behulp van de gesprekskaart van de Wijkacademie, de dialoog over opvoeding aangingen met andere ouders. Ook verzamelden zij opvoedtips die geëxposeerd werden op het plein.

Thema 3: Weerbaarheid van kinderen en jongeren

Tijdens dit thema leren de ouders hoe zij andere ouders kunnen ondersteunen bij het vergroten van weerbaarheid bij kinderen en jongeren. Zij zijn getraind door jongerenwerker Omar Kaddouri. Aan het einde van het thema hebben ze een succesvolle open buurtbijeenkomst georganiseerd op een basisschool in de buurt waar de ouders hun kennis weer hebben doorgegeven aan andere ouders.

Thema 4: Weerbaarheid en De Vreedzame Wijk

Na aanleiding van de openbuurt bijeenkomst heeft de kerngroep nog behoefte aan verdere verdieping van het thema weerbaarheid van kinderen. Hier is een koppeling gemaakt met bepaalde onderdelen van De Vreedzame Wijk en de ouders zijn getraind door expert en buurtcoördinator Bas Zwiers. Aan het einde van dit thema werd wederom een open buurtbijeenkomst georganiseerd rondom het thema weerbaarheid van kinderen en jongeren.

Thema 5: Ouderbetrokkenheid

Als eindproduct hebben ouders `ouderbetrokkenheid-gespreksborden' ontworpen. Met behulp van deze borden zijn de ouders op verschillende basisscholen in de buurt de dialoog aangegaan met andere ouders en leraren over het thema: ouderbetrokkenheid.

Uit deze gesprekken concludeert de Wijkacademie Opvoeden Amsterdam Oost:

- Dat het belangrijk is om de communicatie vanuit de school af te stemmen op de diversiteit onder de ouders (diversiteit in culturele achtergrond, opleidingsniveau, inkomen etc).
- Dat het belangrijk is om als schooldirectie toegankelijker te zijn, door zichtbaar te zijn en het gevoel te geven dat ouders zo binnen kunnen lopen en dat er naar hen geluisterd wordt.
- Dat er binnen de school een veilige en laagdrempelige plek is voor ouders om samen te komen en met elkaar te praten (meteen een kans voor de school om hier de dialoog aan te gaan over belangrijke thema's).
- Een tip vanuit docenten was dat er op de school iemand wordt aangesteld die zich speciaal met dit onderwerp bezig gaat houden (en dus ook goed contact onderhoudt met de ouderkamer etc, zodat hij of zij dicht bij de ouders staat).

Het onderzoeksverslag ouderbetrokkenheid staat op:

www.wijkacademiesopvoeden.nl

Fasen in de Wijkacademies Opvoeden

In deze staalkaart is niet lang niet alles aanbod gekomen.

Na vier jaar zien we bepaalde fasen ontstaan in de ontwikkeling van een Wijkacademie Opvoeden.

Fase 1: wordt gekenmerkt door uitwisseling in de beschutting van de kerngroep.

Fase 2: de Wijkacademie Opvoeden treedt naar buiten en de kerngroep is trots op wat zij neerzetten en in hun wijk bereiken.

Fase 3: de kerngroepsleden gaan zelf cursussen volgen, starten een opleiding en sommige vinden een baan.

Fase 4: in de wijkacademie vinden verdiepende gesprekken plaats waarbij weerbarstige thema's worden opgepakt.

Over deze ontwikkeling binnen een wijkacademie en de betekenis daarvan voor kerngroepsleden en begeleiders daarover gaat het volgende deel van dit voortgangsbericht.

**Wat betekent deelname
aan de kerngroep Wijkacademies
Opvoeden voor de ouders?**

Doel van het project Wijkacademies Opvoeden is om het opvoedkapitaal en de opvoednetwerken van ouders en jongeren in multiculturele wijken te vergroten. De Programmatheorie Wijkacademies Opvoeden beschrijft de theoretische uitgangspunten van hoe de wijkacademies dit bevorderen. Zo is de gelijkwaardigheid tussen ouders en professionals een belangrijk aspect van de Wijkacademie en de werkwijze. De gesprekken waarin de eigen ervaringen centraal staan stimuleren de reflectie op het ouderschap door te vragen naar welke waarden het kind zou moeten meekrijgen. Een Wijkacademie richt zich op empowerment van ouders en andere wijkbewoners waarbij wordt samengewerkt met diverse partijen in de wijk. Door zelf ideeën uit te werken in samenwerking te zoeken met partners groeit het zelfvertrouwen van ouders en wordt hun netwerk vergroot.

De kerngroep wordt het informele netwerk van ouders

In de begeleiding van de het gesprek over opvoeden wordt uitgegaan van gelijkwaardigheid tussen ouders onderling en de begeleiders. Het gesprek gaat over het uitwisselen van ervaringen en niet over opvattingen. Het belang van gelijkwaardigheid in de werkwijze van de wijkacademies wordt bevestigd door het onderzoek van Fatma Gümüşsoy. Voor haar masteropleiding tot stadspedagoog aan de Hogeschool Rotterdam onderzocht zij hoe de wijkacademies de opvoedkracht en het netwerk van de ouders versterken. Ze keek daarbij naar de relatie tussen de professional en de deelnemers, de sfeer in de kerngroep, de opstelling van de professionals en de verantwoordelijkheden en rollen in het voeren van het gesprek. Voor haar onderzoek *Empoweren door het gesprek over opvoeding* heeft zij onder andere ouders geïnterviewd. Wat interessant is dat dit onderzoek meer zicht geeft op het opvoednetwerk van migranten moeders.

Zo vertellen moeders dat zij hun eigen opvoeding als autoritair hebben ervaren en zij het anders willen doen dan hun eigen ouders. Dit anders doen lukt niet vanzelf. Sommige van de deelnemers kampen met negatieve ervaringen van de eigen opvoeding en ervaren daardoor spanning binnen de opvoeding van hun kinderen. Zij zien dat eigen frustratie en boosheid hun kinderen negatief beïnvloeden. Deze moeders willen het anders doen. In de praktijk betekent dit dat zij hun familie wel gebruiken voor praktische ondersteuning bij het opvoeden, maar niet voor emotionele ondersteuning.

Complicerende factor is dat deze moeders ook moeite hebben met de grote vrijheid in de opvoeding binnen de Nederlandse context. Kortom zij willen en kunnen niet klakkeloos 'de Nederlandse' opvoeding overnemen. Deze moeders willen hun eigen weg vinden en uit het onderzoek van Fatma blijkt dat de gesprekken van de wijkacademie opvoeden daarbij helpen. Moeders met min of meer met dezelfde vraagstukken komen bij elkaar en zij gaan hierover met elkaar in gesprek. De kerngroep wordt zo onderdeel van ieders informele opvoednetwerk bij wie emotionele ondersteuning wordt gezocht en gevonden. De moeders waarderen de laagdrempelige en vertrouwelijke sfeer van de bijeenkomsten waarin ze zonder beoordeeld te worden hun verhaal kunnen vertellen en leren van de verhalen van de andere deelnemers. Daarnaast zorgen zij ervoor dat de thema's die zij belangrijk vinden bespreekbaar worden in hun wijk.

De kerngroepsleden ontwikkelen zich tot buurtambassadeurs opvoeden en sleutelfiguren

Wij zien en horen van de verschillende begeleiders dat ouders na twee jaar betrokken te zijn bij een wijkacademie opvoeden, zichzelf willen ontwikkelen. Sommige willen kennis opdoen om zelf aan de slag te gaan met ouders.

In voorjaar 2017 volgden ouders uit Leiden, Amsterdam en Rotterdam de tweedaagse cursus *Opvoeden is een gesprek* voor vrijwilligers en professionals die kennis willen maken met de programma's en methodieken van BMP. Twee vaders uit Rotterdam gebruiken deze kennis in de Wijkacademie Opvoeden voor vaders in Rotterdam.

Ouders van de Wijkacademie Opvoeden Holendrecht en 't Palet zijn getraind in het begeleiden van *het ouderschapspel*. *Het Ouderschapspel* wordt in beide wijken gebruikt op school en bij conferenties.

Een aantal kerngroep ouders van Wijkacademie Opvoeden Amsterdam Oost geven de opvoedthema's en de getrainde vaardigheden door binnen hun eigen doelgroep en/of stichting/initiatief. De kerngroep ouders van de wijkacademie opvoeden Amsterdam Oost gebruiken de door hen ontwikkelde gesprekskaarten om de dialoog aan te gaan over opvoeding en kunnen worden gevraagd bij evenementen in hun wijk. Van de wijkacademie Amsterdam Oost zijn deelnemers doorgestroomd naar het Vreedzame Wijk programma en hebben nu ook daarvan hun certificaat behaald.

De Wijkacademie Opvoeden Holendrecht vraagt aandacht voor liefdevol en geweldloos opvoeden waarbij aansluiting wordt gezocht met andere initiatieven. Zo zijn een aantal van de kerngroepsleden getraind als vertrouwenspersoon huislijk geweld.

Het vorig jaar ontwikkelde spel *Spel Just like You*, om diversiteit binnen de opvoeding bespreekbaar te maken, was een groot succes. Daarom gaat Dream Support komende jaar inventariseren hoe dit spel gericht kan worden ingezet in de wijk in de vorm van peer-support.

Ouders willen zich verder ontwikkelen

Naast bijdragen aan het pedagogische opvoedklimaat in hun wijk als vrijwilliger of als peereducator zien we dat de Kerngroepsleden zichzelf verder ontwikkelen.

Twee kerngroepsleden van de Wijkacademie Opvoeden Holendrecht hebben de handen ineengeslagen en zijn bezig met een subsidie van het Kansfonds om hun werkzaamheden van hun *Stichting Caribbean* een steviger fundament te geven.

Kerngroepsleden van de Wijkacademie Opvoeden Amsterdam Oost zijn toegeleid naar andere organisaties zoals *Prachtvrouw Coaching*.

Eén van de deelnemers van de Wijkacademie Amsterdam Oost heeft mede dankzij al haar ervaringen, kennis en certificaten een baan gevonden als pedagogisch medewerker bij de kinderopvang en buitenschoolse opvang.

Een van de deelnemers van de Wijkacademie Oost volgt inmiddels een opleiding Pedagogiek naar aanleiding van deelname aan de Wijkacademie Opvoeden.

De dames van de Wijkacademie Opvoeden Slaaghwijk zijn na het derde jaar gestopt omdat ze vrijwel allemaal (weer) werk hebben of een opleiding volgen.

Trotse ouders: de landelijke conferentie Kijk ons nou!

Tijdens de vierde Landelijke conferenties wordt zichtbaar hoe trots kerngroepsleden zijn op wat zij hebben ontwikkeld. Het motto voor de conferentie is:

Kijk ons nou!

Op 18 december 2017 kwamen 150 ouders, jongeren en professionals bij elkaar in het Amsterdam Art Center voor een programma waarin ouders de hoofdrol hebben. Wijkacademies Opvoeden, Amsterdam-Oost, Holendrecht en Schalkwijk presenteren producten en verzorgen workshops en opvoedtheater.

Een van de thema's van de conferentie is *Armoede en stress*. In de wijken waar Wijkacademies Opvoeden actief zijn, speelt armoede een grote rol.

Vanaf het begin is dit onderwerp dan ook aanwezig in het onderlinge gesprek van de kerngroepen. Het komt ter sprake, maar het is ook een weerbarstig maatschappelijk onderwerp dat omringd is met gevoelens van schuld en schaamte. Het vraagt moed en onderling vertrouwen om juist zo'n onderwerp op te pakken voor het wijkprogramma. Het delen van succes ervaringen maakt het makkelijker om met zo'n weerbarstig onderwerp aan de slag te gaan.

Ouders merken tijdens de conferentie dat zij niet de enige zijn, maar dat er in Nederland ook andere groepen net als zij actief zijn om het gesprek over opvoeden in hun wijk te stimuleren.

Van de conferentie is een filmverslag, fotoverslag en een geschreven verslag gemaakt. Alle drie zijn te vinden op de landelijke website: www.wijkacademiesopvoeden.nl.

Organische groei en overdracht

A photograph of three women sitting on a brown leather tufted sofa in a meeting room. The woman on the left has long brown hair and wears a grey patterned cardigan. The woman in the middle has dark hair and glasses, wearing a brown top and a grey patterned shawl. The woman on the right has short blonde hair and glasses, wearing a mustard yellow top. They are all looking towards the left. In the background, there are white horizontal blinds and a potted plant. A small table in front of them holds a water bottle and papers.

Wat vraagt deze werkwijze van professionals?

De termijn van vier jaar voor een Wijkacademie was bij de start van het project een hele uitdaging. Zouden ouders wel zolang betrokken willen zijn en wat doet het met professionals als je zolang met een groep optrekt? Als laatste onderdeel van dit voortgangsbericht schrijven we onze visie op wat het project voor professionals betekent en welke vraagstukken zich voordoen. Ook zeggen we iets over hoe wij de toekomst zien. Maar we beginnen met een korte terugblik.

Overdracht naar lokale organisaties en organische groei

In 2013 zijn in Amsterdam, Haarlem en Den Haag voor vier jaar een experimentele Wijkacademie opgezet. Daarbij heeft stichting BMP nauw samengewerkt met in de wijken gewortelde lokale organisaties. Na het tweede jaar heeft stichting BMP zich teruggetrokken uit de begeleiding van deze pilots en is deze overgedragen aan lokale partijen. Voor deze overdracht is een cursus van tien dagdelen ontwikkeld. Deelnemers aan de eerste cursus waren bijzonder enthousiast en dit heeft ervoor gezorgd dat er naast Haarlem, Amsterdam en Den Haag ook in Leiden, Utrecht en Rotterdam meerdere Wijkacademies Opvoeden zijn gestart. Begin 2017 stond de teller dan ook niet op geplande zes wijkacademies uit het projectplan maar op zeventien. De ondersteuning van deze Wijkacademies Opvoeden is in handen van getrainde professionals die werken bij Haarlem-Effect, Libertas Leiden, stichting Dock, Jou Utrecht, Doenja Utrecht, Vooruit Utrecht en de Jeugdgezondheidszorg in Utrecht.

Een intensief begeleidingsproces en het beknibbelen op uren en activiteitenbudget

Terugblikkend op vier jaar wijkacademies zien we dat de wijkacademies maatschappelijke thema's aan de orde stellen zoals vaders, media opvoeding, geloofsbeleving, berichtgeving over vluchtelingen, die een enorme impact hebben op het opvoeden thuis, op school en in de wijk et cetera. Als wijkacademies langer actief zijn worden ook zeer weerbarstige thema's oppakken zoals: *achterblijvende onderwijskwaliteit van scholen* en *armoede*. Er wordt integraal gewerkt en sommige wijkacademies gaan met een zelfde thema aan de slag. Ieder doet dat op een eigen wijzen omdat de wijk anders is en ook omdat er andere kwaliteiten aanwezig zijn in de kerngroep. Kortom, het is een intensief en creatief werkproces dat de nodige tijd en energie van de begeleiders vraagt. Tegelijkertijd zien we ook dat bij het inbedden van deze werkwijze in grotere organisaties als eerste wordt beknibbeld op het aantal uren van de begeleiders en op het activiteitenbudget van de kerngroep. Maar dit vormt niet de grootste bedreiging voor de werkwijze.

Grootste bedreiging: veel wisselingen van begeleiders

Medewerkers van reguliere organisaties (sociaal makelaars, Jeugdgezondheidszorg en Jeugd en Gezinsteam e.d.) ondersteunen wijkacademies. Stichting BMP heeft dit bewust gestimuleerd om de lokale wijkacademies te kunnen borgen en te zorgen voor overdracht van de methode. Het werken met dit soort organisaties levert wel nieuwe vraagstukken op. Het veld was de afgelopen jaren door de diverse beleidstransities naar gemeenten volop in beweging. Dit zagen wij onder ander terug in veel personeelwisselingen waardoor mensen

die de cursus voor professionals hebben gevolgd soms vrij snel weer uit beeld verdwijnen.

Ook komt het voor dat organisaties de lokale aanbesteding niet winnen. De continuïteit en borging van de wijkacademies op lokaal niveau is in dit stadium niet zozeer een financieel vraagstuk, maar meer een vraagstuk van management en personeelsbeleid binnen grotere organisaties. In Rotterdam heeft de gemeente er inmiddels voor gekozen de Wijkacademies Opvoeden niet bij Stichting Dock, die de aanbesteding niet kreeg, maar bij Stichting De Verbinding onder te brengen.

Omslag naar programmatisch werken vraagt het nodige van professionals

Het starten en begeleiden van een Wijkacademie Opvoeden betekent dat de begeleider verschillende fasen kan begeleiden. Niet iedereen doorloopt deze fasen even goed. Zo komt het voor dat medewerkers die niet uit het welzijnswerk komen moeite hebben met het werven van ouders, omdat ze niet goed weten hoe hen aan te spreken en te motiveren. Soms duurt het daardoor lang voordat de Wijkacademies Opvoeden starten en in het begin zijn deze kerngroepen relatief klein. Maar als de gesprekken met de kerngroep goed verlopen dan kan de groep verder groeien doordat kerngroepsleden zelf mensen meebrengen naar de groep.

Voor sommige begeleiders blijkt het een te grote stap om de transitie te maken van individuele hulpverlening waarin jezelf de inhoudelijke expert bent, het onderwerp en de gespreksverloop bepaalt naar gelijkwaardige gespreksleider die de juiste vragen stelt en van ouders een programmacommissie maakt. De kern van de werkwijze is programmatisch werken en zelf programma's samenstellen met de juiste startvragen. Op basis van de verhalen en ervaringen van ouders of jongeren worden gezamenlijke thema's op een creatieve wijze in de wijk aan de orde worden gesteld. Daarbij wordt samenwerking gezocht met verschillende partners in de wijk.

Als eenmaal een programma is opgesteld met thema's die de kerngroep in de wijk wil bespreken dan verandert de rol van programmamaker naar organisator die ervoor zorgt dat wat de ouders hebben bedacht ook daadwerkelijk in de wereld wordt gezet. En dit vraagt weer organisatorische vaardigheden, creativiteit en goede contacten met partners in de wijk. Met deze multidisciplinaire werkwijze is de begeleiding van een wijkacademie een voorbeeld van de nieuwe invulling van sociaal werk. We hopen dan ook dat er op de diverse HBO-opleidingen meer aandacht komt voor deze werkwijze.

Kwaliteitsbewaking en monitoring van het programmatisch werken

Een van de vraagstukken dat zich heeft aangediend doordat er zoveel verschillende organisaties zijn die met het concept aan de slag gaan, is het borgen van de kwaliteitsbewaking. In de eerste twee jaar is de programmatheorie geschreven. Ook zijn verschillende korte programma's beschikbaar. Naast de training, staat er dus veel op papier, maar tegelijkertijd is programmatisch werken de kern van de werkwijze en moeten begeleiders zelf programma's kunnen ontwikkelen. De begeleiders van de diverse wijkacademies krijgen van Stichting BMP ondersteuning op maat zoals: intervisie, gezamenlijke bijeenkomsten voor inspiratie en

methode uitwisseling en advieswerk. Daarnaast is een landelijke website ontwikkeld waar de verschillende wijkacademies zichzelf kunnen presenteren. Verder biedt de website informatie over het project, zijn er diverse korte programma's beschikbaar en door de verschillende wijkacademies ontwikkelde materialen. Het komende jaar gaat Stichting BMP verder met het ontwikkelen van passend methodisch en inhoudelijk materiaal.

Nieuwe wijkacademies en andere doelgroepen

We merken dat er veel belangstelling is voor het concept en dit gebeurt door organische groei van onderop. In Amsterdam Zuidoost, Haarlem en Utrecht zijn plannen voor wijkacademies in andere wijken of voor een andere doelgroep, met name vluchtelingen. Nieuwe organisaties die met het wijkacademie concept aan de slag gaan zijn onder andere: JES Rijnland, JGT Holland Rijnland.

Overdracht naar een landelijk kenniscentrum

Het komende jaar gaan we door met het organische groeimodel en het steunen van organisaties of instellingen die belangstelling hebben voor deze werkwijze. Stichting BMP is een impulsorganisatie die vernieuwde projecten ontwikkelt en die onderbrengt bij andere organisaties. Het komende jaar zullen we de lokale wijkacademies ondersteuning op maat bieden. Een aantal landelijke ondersteuningstaken worden overgedragen aan Movisie en KIS.

Tot slot

Door het enthousiasme van professionals zijn in verschillende steden Wijkacademies Opvoeden actief. Wat er in al die Wijkacademies wordt besproken en welke activiteiten allemaal worden ondernomen: het is te veel om op te noemen.

In dit verslag hebben we vooral duidelijk willen maken hoe Wijkacademies Opvoeden bijdragen aan het gesprek over opvoeden en het vormen van netwerken.

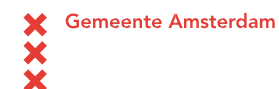
Dit gesprek over opvoeden begint klein bij de kerngroep, maar de cirkel wordt steeds groter: de wijk, de landelijke conferentie, het netwerk van academici. Ook hebben we willen laten zien waarom ouders en professionals zo enthousiast zijn over de Wijkacademies Opvoeden. Heb je zin om zelf een Wijkacademie op te starten? Neem dan contact op met Stichting BMP.

Partners

Financiers

Imi
(Hawker)

Stichting Bevordering Maatschappelijke Participatie
www.stichtingbmp.nl
www.wijkacademieopvoeden.nl